

שזיתיה' לנגדי תמיד

צורת אדם

גולגלת-חלל-אוויר-מוחין
צורת אדם 003

קו ישיר לשמיעת שיעורי מורנו הרב שליט"א
ב'קול הלשון':

ישראל 073.295.1245 USA 718.521.5231

להגעה ישירה לשיעור דרך קול הלשון,
מתקשרים לקול הלשון או למספר הישיר הנ"ל

ומקישים: כוכבית [*] סולמית [#] - <

35864656 [מספר שיעור] - < סולמית [#]

לא ערוך

ממחבר סדרת הספרים

בלבבי משכן אבנה

לקבלת העלון השבועי בדוא"ל
יש לשלוח בקשה לכתובת:
bilvavi231@gmail.com
לקבלת העלון השבועי בפקס
יש לשלוח בקשה לפקס המערכת:
03-5480529

לקיחת חלק בהוצאות הגדולות
של הדפסת הספרים לזיכוי הרבים
ניתן לתרום במערכת הטלפונית:

מרכז הצדקה
ישראל: 1-800-28-28-28
USA +972-2-5025580

יש לציין מספר קרן:
4387 - בלבבי משכן אבנה

© כל הזכויות שמורות

קו ישיר לשמיעת
שיעורי מורנו הרב שליט"א
ב'קול הלשון':
ישראל 073.295.1245
USA 718.521.5231

מערכת 'בלבבי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
פקס: 03-5480529
ת.ד. 34192 ירושלים 100134
bilvavi231@gmail.com

תוך הגולגולת הוא חלל, כמו כל מציאות של היקף של עיגול יכול להיות שמציאותו מלאה ויכול להיות שמציאותו היא חלולה. התפיסה הראשונית שנמצאת בגולגולת היא שפנימיות הגולגולת היא חלל, לאחר מכן נכנסים המוחין לתוך אותו החלל.

חלל סביב האדם ובתוכו

כפי שהוזכר בראשית הדברים, כלל האדם כולל הן את צורת האדם שבוה והן את החלל שנמצא סביבותיו, כשם שיש חלל סביבו, כך ישנו חלל בתוכו, 'אשר ברא בו נקבים נקבים, חלולים חלולים' - החלל שנמצא בתוך הגוף עצמו.

כמו שהוזכר בראשית הדברים, צורת אדם וצורת אותיות מקבילות האחת לשניה - כשם שבצורת האותיות ישנו חלל מסביב לאותיות וישנו חלל בתוך האותיות, כך גם בצורת האדם - ישנו החלל שנמצא סביבות האדם וישנו החלל שנמצא תוך האדם. אנחנו מכירים בתוך האדם עצמו 'חללים חללים' במקומות רבים, אבל בראשו - בתוך הגולגולת עצמה ישנו חלל, בלשון חז"ל זה נקרא 'חללא דגלגלתא'.

הקדמה

בפעם הקודמת פתחנו באיבר העליון שבאדם - בגולגולת. התבאר שהגולגולת מחולקת לשלושה חלקים - התחתון, העליון ונקודת האמצע כמעין קרום שנמצא בין החלק העליון לתחתון. מעין כך ישנה את אותה הבחנה של האמצע גם בגולגולת, כמו רקיע המבדיל בין מים עליונים למים תחתונים. בעומק, לכל דבר יש את נקודת האמצע שמבדילה ומחברת בין העליון לתחתון.

תוך הגולגולת

ישנה הגולגולת עצמה, צורת הגולגולת כגלגל, ישנם הנקבים שבגולגולת, שני נקבי עיניים, שני נקבי האוזניים, שני נקבי החוטם והפה. ישנו הכח היוצא מהגולגולת, כשערות הראש ושערות הזקן ועוד, ויש את תוך הגולגולת עצמה. נתחיל בס"ד את הסוגיא של תוך הגולגולת.

בכללות ממש מה שנמצא בתוך הגולגולת הוא כח המוחין - החכמה שבאדם - הם אלה שנמצאים בראשו של האדם כהגדרה כוללת מאוד. בהגדרה מדוקדקת יותר,

עומק הביטול שנמצא בחלל של סביבות האדם, מצד הנפילה של הביטול של סביבות החלל הוא נופל למדרגת מת, ביטול גמור. מצד התיקון של הביטול, סביבות החלל שנמצאים תוך האדם זה הביטול הגמור של קומת אדם - מסירות נפש דקדושה, היפך מיתה דקלקול - זה עומק של ההגדרה של החלל שנמצא סביבות האדם.

מלעילא לתתא, החלל הוא כמו סיבה שנותן אפשרות לקיום של הדבר (כדברי הרמח"ל באדיר במרום), כי אם אין חלל, אין לדבר אפשרות קיום, בבחינת 'אין לך דבר שאין לו מקום', אם אין לו מקום אז אין לו אפשרות של קיום. אז כביכול מלעילא לתתא החלל יוצר סיבה לאפשרות קיום הדבר, עדיין אין קיום של הדבר, אלא סיבת אפשרות של קיום 'אנכי פיניתי הבית', לבן מפנה את ביתו על מנת שיעקב יוכל להיכנס עם כל מה שהוא הביא עמו, ועכשיו ישנה אפשרות ליעקב להיכנס, קודם לכן לא היה להיכנס להיכנס. אז החלל הוא האפשרות שהדבר יהיה, הוא לא עצם הדבר עצמו - זה מלעילא לתתא.

מתתא לעילא הוא עולה

ישנו הבדל יסודי בין החלל שנמצא סביבות האדם לחלל שנמצא תוך האדם. החלל שנמצא סביבות האדם אלה הם ד' אמות של אדם הכוללות את קומת האדם ואת החלל שנמצא סביבותיו - מקום פשוט ידיים ורגליים. שהוא המקום של החלל של סביבותיו לשם הוא מתפשט.

החלל מסביבות האדם

בדין ד' אמות נאמר ד' אמות של שבת וד' אמות של מת מצווה, שהוא נקרא חלל, חלל - שם תואר כללי של חלל זה מת, כלומר, בשעה שהאדם מת, הוא מצטרף לחללות שנמצאת סביבותיו, על שם כן הוא נקרא חלל, זה לא כפשוטו שהוא עצמו הפך להיות חלל, אלא 'כי ימצא חלל באדמה' המת נקרא חלל מחמת שהוא מצטרף לחלל שסביבותיו. בשעה שהאדם חי ישנו החלל סביבותיו ויש את צורת האדם, אך בשעה שהוא מת 'עפר אתה ואל עפר תשוב', נכנס לחללו של קבר, ד' אמות קונות לו במת מצווה, הוא מצטרף בעצם מיתתו אל החלל שסביבותיו, על שם כן בעומק הוא נקרא חלל.

בהגדרה פשוטה - היה חלל, ולאחר שהמוחין נכנסו התמלא החלל.

הגדרה מעט יותר דקה - כיוון שהמוחין לא תפסו את כל מקום החלל אז עדיין ישנו חלל.

ובהגדרה דקה עוד יותר - מעיקרא היה חלל והמוחין נכנסו לתוכו, אז המוחין נמצאים במצב בו התפיסה הראשונית היא חללות ותפיסת המוחין היא השנייה, ולכן התפיסה הראשונה לעולם אינה מסתלקת, אלא על גביה חלה תפיסה חדשה.

בלשון כללית זה נקרא 'כל אור שהיה ונסתלק משאיר רשימו', 'יציאת הצדיק מן המקום עושה רושם', 'שכינה לא זזה מכותל המערבי אלא השאירה רושם' (כדברי חז"ל וכמובא בעמק המלך ועוד)

חלל - העדר שקדם לבריאה

אבל בעומק ההגדרה היא יותר דקה - התפיסה הראשונה לא נסתלקה, נמצא אם כן שכל המוחין נמצאים בתפיסת מקום שהוא חללות, לא שהם ממלאים את החללות, זאת התפיסה החיצונית, אלא הם מושתתים על תפיסה

לאפשרות שלפני קיומו - זה גופא הביטול הגמור, כי הוא עדיין לא קיים שם. מלעילא לתת זה שורש קיומו. מלתתא לעילא זאת חזרה לאפשרות של קיומו שלפני הקיום - זה עומק הביטול שנמצא בחלל של סביבות האדם, זהו הביטול הגמור. בהרחבה הכוללת, חוזר לחלל של כללות כל הבריאה, לא החלל של ד' אמות סביבו שקונות לו, אלא לכללות של החללות, יש מה שאדם מבטל את עצמו אבל עדיין נשאר בבחינת הפרטיות של הנפש, זהו ביטול החללות הפרטית שנמצאת סביבותיו, ויש מה שאדם מבטל את עצמו לאור של הכלל - אז הוא בטל לחללות הכללית. אלו הם שני מדרגות של ביטול.

כל זה שייך לחללות הנמצאת סביבות האדם.

החלל שתוך האדם

החלל השני בו אנו עוסקים עכשיו היא חלל הנמצא בתוך האדם ובפרטות - חלל הנמצא תוך הגולגולת 'חללא דגלגלתא'. בתוך הגולגולת כמו שהוזכר קודם לכן נמצאים המוחין, נמצא שהמוחין נמצאים במקום החלל.

ראשונית שהיא חללות, ועל גביה עומדת מציאות המוחין.

חכמה היא חיים, 'החכמה תחיה את בעליה', חיים בגימטריה חלל כמו שהוזכר פעמים רבות מאוד, כלומר, תפיסת החיים מתחילה ממקום החללות.

בלשון הראשונים כמו שמביא הגר"א בשבעים כוחות זה נקרא 'העדר קודם להויה'. אם זה העדר אז למה הוא נמנה בין השבעים כוחות? למה הוא הכח הראשון לכל השבעים כוחות? ההויה של הדבר מתחילה בהעדר.

ביטול המוחין מכח העדר

ההעדר הוא מעדיר את מה שהיה קודם לכן, 'אנכי פינתי הבית', אז הוא נותן אפשרות של קיום למה שבא אחריו, זה מלעילא לתתא.

מתתא לעילא הוא עולה למקום האפשרות של למעלה ממקום קיומו שלו, הזכרנו את זה קודם לכן ביחס לכללות צורת האדם שהוא בטל לחלל שנמצא בהיקפו מבחוץ, עכשיו כשאנחנו עוסקים בסוגיא הפרטית, בחלל שנמצא בתוך הגולגולת - כאן הנידון הוא

סוגיא של מוחין.

המוחין נמצאים בתוך הגולגולת, והם נמצאים על גבי תפיסה של חלל כי החלל קדם למוחין. ואם כן, ביאור הדבר בפרטות ל'חללא דגלגלתא' שהמוחין נמצאים בתוכו, שמקום המוחין יושבים על מקום של ביטול של מוחין.

כלומר, מקום המוחין נמצא במקום של חללות, אז השורש שלו, האפשרות של הקיום שלו היא אפיסת המחשבה כלשון רבותינו. כלומר, אפיסת המחשבה, מושתתת בעצם מקום המוחין שנמצא במקום של חלל. והרי שהביטול שנמצא בתוך הגולגולת מדין החלל שנמצא בתוכה כיוון שמה שנמצא בתוך הגולגולת הוא מוחין, הרי שהביטול הוא ביטול של מוחין.

חלל שנמצא סביבות האדם הוא ביטול של כל עצם מציאות האדם, לכן הוא סביבות כל האדם כולו, החלל שנמצא בתוך הגולגולת שבתוך הגולגולת נמצאים המוחין, הרי שהביטול שנמצא במדרגת החלל הזו הוא ביטול ביחס למוחין.

ביטול של המוחין מתתא לעילא היא הנקראת 'אפיסת המחשבה'.

מאימוץ של המחשבה. ובעומק הפנימי האדם מגיע לכלות המחשבה כשהוא נכנס למקום שלא שייך להתבונן בו, אז אם הוא מנסה להתבונן במקום שלא שייך בו התבוננות, על זה הוזהרנו שלא להתעסק במה שלפנים ומה שלאחור (כמובא בסוגיא בריש אין דורשין במסכת חגיגה), שאין לו לאדם להסתכל אלא במקום שראוי לו להסתכל ומעבר למקום שראוי לו להסתכל ישנו איסור להסתכל, ואם הוא מסתכל זה בחינת שאלת מה לפנים.

כשאדם נכנס לשם ואז מגיע למקום של כלות המחשבה, כי הוא מגיע למקום בו הוא תופס שאינו תופס שום דבר, ואז ממילא המחשבה חוזרת לאפס, אפס זולתו - זה מקום אפיסת המחשבה מצד עומק העיון ולא מצד תשישות בלבד, שהגיעה כתולדה של מאמץ.

תמצית הדברים

תוך הגולגולת נמצא החלל, ושם נמצאים המוחין, ראשית המוחין הוא בחלל, מלעילא לתתא - חכמה מאין תמצא, מתתא לעילא - זה מקום אפיסת המחשבה. הן מכח

מעילא לתתא זה מוגדר 'והחכמה מאין תמצא' - מהאפס מגיע היש בבחינת 'יש מאין'.

אפיסת המחשבה

התפיסה הפנימית של החלל שנמצא תוך הגולגולת הוא מקום אפיסת המחשבה. לא במדרגת 'תכלית הידיעה שנדע שלא נדע', כי גם ה'שלא נדע' תחילתו 'שנדע שלא נדע'. מה שאין כן באפיסת המחשבה, הוא כלות המחשבה. יש כלות הנפש לאלקים, מדרגה של 'נמשך אחריו כברזל אחר אבן השואבת' - הוא מתבטל - הוא כלה ונכלל בעליון.

ויש את המציאות של הכלות של המחשבה, כאשר האדם מגיע לאפיסת המחשבה.

אופני ההגעה לאפיסת המחשבה

בלשון כללית מאוד אדם יכול להגיע לאפיסת המחשבה בשני אופנים:

האופן האחד הוא על ידי אימוץ המחשבה עד שהיא מותשת, מעין מיתה, באופן זמני - שינה 'תוקפתו שינה' - זה כלות המחשבה שמגיע

ובתוך אותו החלל ישנם שני כוחות - אויר ומוחין.

כמו שהוזכר שבגולגולת עצמה ישנם שלושה חלקים - חצי תחתון, חצי עליון ואמצע הגולגולת שהוא בבחינת 'רקיע המבדיל' כמו קרום המבדיל, כך גם במוחין - בין האויר למוחין ישנו קרום (בכללות זה נחלק לשני קרומים), הוא הנקרא בלשון הגמרא בחולין 'ניקב הקרום'. הקרום מבדיל בין האויר למוחין, בלשון חז"ל זה נקרא 'קרוֹמָא אַתְחַפֵּי אֶל מוֹחָא' (זוהר פרשת נשא דף קכח, ב - קכט א)). סוגיא זו הוזכרה מעט בעץ חיים, אך מי שהרחיב בה באורך ובעומק עצום זה הרמח"ל באדיר במרום (בדיבור המתחיל בחללא דגלגלתא), שם הוא פותח את הדברים באופן רחב ועמוק. נביא להלן את תמצית יסודי הדברים.

גולגולת - גלגלים - שורש התנועה

בתוך הגולגולת עצמה נמצאים שני חלקים - אויר ומוחין, וכל זה נמצא תוך הגולגולת, בעומק, הגולגולת, מלשון גלגל, מגלגלת את תנועת האויר ואת תנועת המח, הגולגולת, כמו גלגלי השמים, החמה והלבנה

אימוץ המחשבה עד כלות המחשבה כאופן של שינה, והן מכח כניסה למקום בו אי אפשר להתבונן, ואם אין לאדם גאווה אז המחשבה מתבטלת שם, כי במידה ויש לאדם גאווה אז דיקא הוא מנסה להתבונן שם, ואז הוא מגיע ח"ו להיכן שיגיע - כל שורשי הקילקולים. אבל כשהוא בטל אז המחשבה שלו נאפסת שם וזה עומק החלל שנמצא תוך הגולגולת של האדם.

עד כאן הוסבר אם כן בס"ד היחס של הגולגולת - החלל שנמצא בתוך הגולגולת, ביחס למוחין שנמצאים תוך הגולגולת.

פרטות המוחין

כידוע עד מאוד בהגדרה כוללת ממש, ישנם ג' סוגים של מוחין - חכמה, בינה ודעת. זה נמצא במדרגות הנמוכות יותר - כולן בראש.

במדרגה העליונה בראש, בתחילה נמצא רק כח אחד שהוא הנקרא 'חכמה'. לאחר מכן נעשה כח שני שהוא נקרא 'אויר' - אלו הם שני כוחות שנמצאים תוך הגולגולת, כלומר, תוך הגולגולת ישנו חלל,

שני סוגי תנועות

נתבונן בס"ד להבין ראשית, מהן ההגדרות היסודיות? מהי תנועת המוחין? ומהי תנועת האויר?

אנחנו לא מדברים על הויית אמיתתו הנעלמת - בה אין לנו השגה. ידעינן שהוא קיים ולא ידעינן במהותו.

אין הויה בכריאה שאין בה תנועה. כל נברא - הווייתו תנועה, ותנועתו זו הווייתו. לכן אנו מגדירים שהכל מתנועע מהגולגולת, היא מניעה את האויר ואת המוחין.

מהות האויר ומהות המוחין הוא תנועה - רק סוגים של תנועות שונות. כשאנו באים להגדיר כל דבר בכריאה, אנו באים להגדיר את מהותו - מה הוא? ובלשון הראשונים, הגדרת מהות היא להגדיר את אופני תנועתו - זו הגדרת מהותו. אין לנו הגדרת במהות זולת תנועתו, זו עצם המציאות של כל הגדרה.

תנועת המוחין

תנועה של המוחין כהגדרה כוללת זה נקרא בלשון רבותינו

וכד' שהם מגלגלים את הכל 'משנה עתים ומחליף את הזמנים' והכל על ידי אופנים של הגלגלים, אז בעומק כל תנועה שנמצאת בכריאה יסודה בגלגל - זהו יסוד מוסד.

כשאנו מציירים את זה בצורת אדם, שורש כל תנועות האדם הוא בראש, אפילו אם הוא מניע את רגליו - הראש יזוז גם הוא, ואפילו אם מניע את רגליו במקומו - עצם התנועה יסודה בגולגולת. כאשר הוא מתנועע ממקום למקום, אז זה בהבחנה שבודאי הגולגולת גם כן זזה ושורש התנועה הוא מהגולגולת, אבל בעומק, גם אם הוא מניע את הדבר ממקומן - מניע את ידיו או רגליו ממקומם או אפילו מנענע בתנועה קלה את ריסי עיניו - יסודם בתנועת הגלגלים - בתנועת הגולגולת שבראש.

בכללות - הגולגולת שבתוכה נמצא האויר והמח (מוחא סתימאה בפרטות בלשון רבותינו) - היא שמניעה את האויר והיא זו שמניעה את המוחין, מכוחה נעשות שתי התנועות הללו.

להגיע לתכלית - תפיסה זו נקראת תפיסת מוחין. בדקות כפי שחידד הרמח"ל זו התפיסה התחתונה של החכמה.

אם כן, הגדרת הפעולה שנמצאת בחכמה במדרגה הגלויה שבה היא במדרגה של כל דבר שהאדם עוסק בו, ושורש כל דבר הוא חכמה 'ראשית חכמה יראת ה'" אשר יצר את האדם בחכמה' 'בחכמה יבנה בית' - אז החכמה מביאה את הכל עד למקום המעשה שהוא מקום בניין הבית, בניין הבית של כללות העולם, בניין הבית ביסודו - בית המקדש הראשון, השני והשלישי שעתיד לרדת מן השמים - זו תפיסת הבריאה כולה, תפיסה של חכמה שמביאה לידי תכלית, והתכלית היא 'התאווה להיות לו דירה בתחתונים' דירה בבחינת בית בתחתון - זו תפסת החכמה.

עבירה - כניסה למדמה - פעולה ללא תכלית

ומצד המהלך הזה - עומק התנועה הנפשית שנמצאת בתנועת החוכמה היא שהאדם מחפש להיכן תגיע מציאות התכלית בכל דבר ודבר. אלא אם כן נכנס בו רוח שטות

'חכמה עילאה' ו'חכמה תתאה' - חכמה עילאה היא חכמה מופשטת. חכמה תתאה היא חכמה מולבשת עד ד' אמות של הלכה. לשון הגמרא - 'גדול תלמוד שמביא לידי מעשה', התלמוד שלעצמו הוא חכמה מופשטת, הדוגמא הבהירה והיסודית - חד מאן דאמר בסנהדרין 'בן סורר ומורה לא היה ולא נברא, אלא דרוש וקבל שכר', כלומר, זאת חכמה מופשטת, היא לא מגיע לידי מעשה (יש דקויות בהפשטה, זה עדיין שייך לעולם המעשה, יש הפשטה בעולמות הרוחניים, המלאכים, השרפים וכו') , אך בהגדרה הכוללת ממש ישנם שני סוגי חוכמות - חכמה מופשטת וחכמה מולבשת עד ד' אמה של הלכה.

הצורה בה אנו תופסים כל דבר בהשגתינו היא בתפיסה של 'גדול תלמוד שמביא לידי מעשה'. כל אופן הלימוד כדברי הרמב"ן הידועים באגרתו 'וְכֹאֲשֶׁר תִּקְוֶה מִן הַסֵּפֶר, תִּחְפֹּשׂ בְּאֲשֶׁר לְמִדַּתְּ אִם יֵשׁ בּוֹ דָּבָר אֲשֶׁר תּוּכַל לְקַיְמוֹ', התפיסה הזו בעומק נקראת חכמה. בלשון אחר זה נקרא 'כל פועל פועל לתכלית', כלומר, תפיסת הפעולה שהיא תפיסת התנועה פועלת

הבא - 'תורה מביאה לידי זהירות', אז תכליתה הקרובה של התורה היא הזהירות. 'זהירות מביאה לידי זריזות' תכליתה הקרובה של הזהירות היא הזריזות, וכן על זה הדרך, כלומר, ישנה התכלית הכוללת של כלל הכל, שזה 'כולם בחכמה עשית' שזו התכלית הכללית. ויש 'אשר יצר את האדם בחכמה' כל אדם בפרטותו והתכלית הפרטית, מלבד התכלית הכללית הפרטית שלו, ישנה התכלית הפרטית הפרטית שהיא השלב הבא שאדם מגיע - זו תפיסת החכמה של 'בחכמה יבנה בית', 'אריח על גבי לבנה, לבנה על גבי אריח' כל אריח הוא בסיס ללבנה, כל לבנה היא בסיס לאריח וחוזר חלילה - זו צורה של מדריגת תפיסת החכמה וזו בעצם התפיסה בה אנו עוסקים בכל מדרגת החכמה, וממילא גדול תלמוד שמביא לידי מעשה כמו שנתבאר.

תנועת האויר

מהו מהלך של האויר? כאשר האדם נמצא בקטנותו והמוחין שלו נמצאים באתכסייא כמעט גמורה.

קטן עוסק במדרגת השעשועים

והוא נסתלק מן החוכמה 'אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות', כפשוט זה עוברי רצונו, אבל בפנים של מה שמונח בעומק - הוא מגיע למקום שאין בו תכלית - הוא פועל פעולה ללא תכלית. זה מבחינת 'העדר', או כלשון המהר"ל 'צלמוות' - שכך נקרא הגיהנום מלשון של העדר, צל-מוות, כלומר, העדר של אור זה המוות 'ימותו ולא בחכמה' - רוח שטות. הפעולה היא בלי תכלית, כשאדם פועל בלי תכלית הוא יוצא ממערכת של חכמה ונכנס למדמה - זה שורש השבעה שמות שיש לו ליצר הרע ושורשו העליון הוא מדמה כידוע.

תכלית פרטית וכללית

ואם כן בעומק התפיסה של החכמה היא תפיסה שכל דבר מביא לידי תכלית. בלשון דקה יותר - ישנה התכלית האחרונה, וישנה התכלית הקרובה. מכיוון שתכליתם של כל ששת ימי המעשה היא השבת. התכלית של השבת בכללות הוא יום שכולו שבת, אז לכל עניין יש את תכליתו הסופית, וישנה התכלית הקרובה של אותו הדבר, ובעומק - כל תכלית פרטית של כל דבר זהו שלב שמביא לידי שלב

תפיסת הבראשית שיש בידינו כעת, זה הצירוף שנמצא בתורה שבידינו - בראשית בחכמתא.

בסוד 'סוף מעשה במחשבה תחילה', ' ישראל עלו במחשבה תחילה להבראות' ביחס הזה, כי הם הסוף מעשה של הבריאה של 'נתאוה להיות לו דירה בתחתונים', וישראל הם היש האמיתי כידוע, אותיות של יש רל"א, הם הכלי להשראת השכינה שזה תכלית הבריאה כולה - לאשתמודעא לה - לגילוי כלשון חז"ל.

תנועת שעשוע - תורה שקדמה לעולם

אבל מצד תורה שקדמה לעולם 'ואהיה אצלו שעשועים יום יום' - התורה לא מתחילה בצירוף של המילה בראשית, 'זאת התורה לא תהא מוחלפת' אבל צירופיה מוחלפים (הרמב"ן), בשורש העליון של דברי התורה שקדמה לעולם, היא במדרגה של 'ואהיה אצלו שעשועים' - תורת שעשוע.

זה מתגלה בקטן - 'הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים' כי אצל הקטן מתגלה צד תחתון -

'הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים', כלומר, ילד זה מי שהמוחין אצלו מכוסים, אז כמוכן שמהצד התחתון זה נתפס כחסרון, על זה סדר הש"ס 'חרש, שוטה וקטן' הקטן מצורף לחרש ולשוטה - זה מהצד הנפול של הקטן. אבל מהצד העליון של הקטן 'הבן יקיר לי אפשריים אם ילד שעשועים' זו מדרגת המוחין הגבוהים יותר, כמו שנאמר בפסוק 'ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום' (משלי ח,ל), זה נאמר על התורה הקדושה, שבשורש השורש הקדושה היא במדרגת 'אהיה אצלו שעשועים יום יום'.

בלשון בהירה - ישנה תורה שקדמה לעולם וישנה תודה של העולם. התורה שמתגלה בעולם, הצירופים שיש לנו השתא כדברי הרמב"ן שידועים בתחילת בראשית בהקדמה - התורה שנמצאת בידינו השתא מתחילה בבראשית כדברי התרגום בירושלמי כידוע 'בראשית - בחכמתא', ואז מתגלה במדרגת הבראשית - ראש בית - צירוף של המילה בראשית. כלומר, הראש זה ההתחלה, ומה התכלית? מביא לידי מעשה /בחכמה יבנה בית', זו

הגולגולת של האדם, המח - חכמה, חכמה סתימאה. והאוויר - שנמצא בתוך הגלגלתא.

מונחים כאן שני מהלכים שורשיים בכל תנועת פעולת האדם. מדין החכמה - חכמה עילאה עד חכמה תתאה - האדם פועל לתכלית, מדין תפיסת האוויר - האדם פול במדרגה של שעשועים - תמצית יסוד הדברים - כאן בעלמא דידן התפיסה היא תפיסה של חכמה, של פעולה לשם תכלית. לעומת כך, בעולם הבא, שזה שכר הצדיקים - זה תורת שעשועים. כאן בעולם המעשה נאמר 'גדול תלמוד שמביא לידי מעשה', אבל בעולם העליון 'כי אין מעשה וחשבון בשאול אשר אתה הולך שמה', אין שם מציאות של מעשה. אז מה יש שם? שם האור העליון הוא במדרגת שעשועים. ואלו הם שני חלקי המוחין שנמצאים כאן בעולם בתוך האדם עצמו.

עיקר המח שמשמש כאן בעולם בגילוי הוא החכמה

ברור לכל בר דעת (כפי שהרחיב הרמח"ל) - עיקר המח שמשמש כאן

חרש, שוטה וקטן כמו שהוזכר. אבל מהצד העליון של הקטן, בבחינת 'הבל פיהם של תינוקות של בית רבן שלא טעמו טעם חטא מעולם' מתגלה הטעם העליון - שעשועים - זה המהלך של האוויר.

האוויר זו תנועה חוזרת, הרוח מתנועת וחוזרת חלילה, בבחינת 'הדלת תיסוב על צירה' כדוגמא בעלמא. כלומר, ברוח לא רואים כיוון אחד, יש מי שהולך בים ממזרח למערב, יש מי שהולך ממערב למזרח והקב"ה מביא גם רוח כזו וגם רוח כזו שכל אחד יגיע למקומו שלו. רוחות כדברי הגמרא (בבא בתרא כ"ה) כל רוח ורוח למה היא פועלת? רוח צפונית משמשת עם כולם, כלומר, התנועות של הרוח לא מתגלות כתנועה שמביאה למקום אחד. התנועות הגלויות של הרוח מתנועות וחוזרות חלילה. זה נקרא מדרגה של שעשועים. לכן המדרגה הזאת שייכת לכח שנמצא בתוך הגלגל הנקרא אוויר.

תמצית הדברים

שני החלקים הנמצאים תוך

בקרבנו, כך בנוי כל דבר בבריאה - מחיצוניות ופנימיות, והפנימיות מתלבשת בחיצוניות והכח הפועל אליבא דאמת הוא הפנימיות, רק שהוא מתלבש לפי חוקי החיצוניות ומתראה לפי חוקותיו שלו. ביסוד זה הרחיב הרמח"ל בדעת התבונות בשתי ההנהגות - ההנהגה החיצונית שהיא הנהגת המשפט וההנהגה הפנימית שהיא הנהגת היחוד. הנהגת המשפט היא ההנהגה המתגלית והמתראית, אבל מי מניע אותה? הנהגת היחוד הפנימית. כנשמה בגוף, כנשמה בגוף - נשמה - הנהגת היחוד. גוף - הנהגת המשפט. מעין אותו דבר בסוגיא דידן, נקטנו שתי דוגמאות, כח האויר וכח החכמה. מה שבחיצוניות מתראה לנגד עינינו היא התנועע של החכמה - פועל פועל לתכלית. אבל מה שמניע את הכל בפנימיות זו התנועה של השעשועים. התנועה של השעשועים היא מניעה את הכל, ואילו תנועת השעשועים הייתה מתגלה בחכמה, אז היתה בטלה תפיסת התכלית. מה עשה המאציל העליון יתברך שמו? יש את ה'קרומא דאורא', הוא המסך המבדיל בין האויר לחכמה. 'קרומא דאורא דחפיא על מוחא'. על ידי

בעולם בגילוי הוא החכמה, לא האויר. כאן אנו נמצאים באופן של שכר ועונש, יש מעשה ויש חשבון, 'דע לפני מי אתה עומד לפני מלך מלכי המלכים, ובפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון' והחשבון הוא חשבון של תכלית - 'תכלת דומה לים, ים דומה לרקיע, רקיע דומה לכסא הכבוד' מאין באת? בעומק העליון מכסא הכבוד. ולאן אתה הולך? לכסא הכבוד לתת דין וחשבון. מהצד התחתון זה טיפה סרוחה, וחוזר לרימה ותולעה, ומהצד העליון 'נשמתם של ישראל שורשם בכסא הכבוד' ולשם הם עתידים לחזור החזרה ויתר על כן גבוה יותר.

והרי שבעומק מצד מדרגת העלמא דידן שבו אנו נמצאים עיקר השימוש הוא שימוש במדרגה של חכמה. אבל במדרגת העולם הבא - עיקר הפעולה היא במדרגת אויר, מדרגת תורת השעשועים ללא תכלית.

שתי הנהגות בבריאה

אבל, כיסוד המוסד שבפועל נראה לעין שהגוף פועל, אבל בעומק מה שפועל זו רוח החיים שנמצאת

יוצא מבית ה', מה שנאמר על נבואה דלעתיד, זו תפיסת מים ש'נתאוה לו להיות דירה בתחתונים'.

אבל מהצד השני - עבודת בית המקדש - יסודה היא אש. ניסוך המים הוא רק פעם בשנה בחג הסוכות, אך כל השנה כולה העבודה - אש על גבי המזבח, הקטורת שהיא אש - כל העבודה יסודה הוא מציאות של אש, כלומר - מתתא לעילא, 'עולה ריח ניחוח לה' שהכל עולה וחוזר חזרה לשורשו.

מצד אחד של העבודה שזה נקרא 'עבודת הצדיקים' היא עבודה מלעילא לתתא - 'נתאוה לו להיות דירה בתחתונים'. מצד עבודת הבעל תשובה - העבודה היא מתתא לעילא, אלה הם הקורבנות, שיסודם 'קרבן', משורש ק-ר-ב, גימטריה שב, כלומר, סוד התשובה שהדבר שב לשורשו, עכשיו להבין עמוק, כמו שחידדנו קודם לכן, התנועה החיצונית היא תנועה של פועל שפועל לתכלית. התנועה הפנימית היא תנועה של שעשוע. אז איך מפרשים תנועה חיצונית על פי התנועה הפנימית? איך התנועה הפנימית מניעה את התנועה החיצונית לפי פירוש

הקרום נעשה שהמציאות של תנועת האויר שיסודה הוא שעשועים גנוזה בפנימיות, אבל בחיצוניות זה מתראה כתנועה של חכמה 'כל פועל פועל לתכלית'.

שתי תנועות בתפיסת החכמה

העמדנו שני קוים יסודיים בכל תפיסת המחשבה, נפתח עכשיו מעט יותר. בתפיסת החכמה, שבה כל פועל פועל לתכלית ישנן שתי תנועות, ישנה תפיסה מלעילא לתתא 'נתאוה לו להיות דירה בתחתונים' - זו תפיסה אחת של תכלית.

התפיסה השניה של תכלית - מלתתא לעילא - כל דבר חושק למקורו ושורשו, ושורשו בעליונים, אז הוא חושק לחזור לעליונים. נמצא שישנן שתי תפיסות יסודיות מהי התכלית.

שורשי התנועות ביסודות מים ואש

מדין יסוד המים התכלית של הבריאה, 'מים עוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך' אז התכלית היא למטה. 'נתאוה לו להיות דירה בתחתונים', זה הגילוי של 'מעייין

השכינה, בית המקדש 'ילכו מים ומעין מבית יהוה יצא', אבל ישנם גם מים דקלקול - נפש הרשע תרד מטה מטה כלשון רבינו יונה בשערי תשובה, אשר כל תאוותו וחפצו לגוף, לחומריות, כלומר- גם כאן ישנם מים, אך מים דקלקול, הוא גם מתאוה, ומכח כך הוא גם יורד, אך הירידה שלו היא באופן של נפש הבהמית שחושקת לבהמיות למטה.

שתי תפיסות של ירידה

נמצא שיש כאן שתי תפיסות של ירידה - מצד התיקון של הירידה זה 'עוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך', השראת השכינה, בית המקדש. מצד הקלקול של הירידה הוא מתאוה לחומריות. שניהם יורדים, זאת ירידה דתיקון וזאת ירידה דקלקול. ואצל מי מתגלה מדרגת התיקון בעליה בעיקר? אצל בעל התשובה שהוא שב בחזרה לשורשו, 'מקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד', בפנים אחד של ההגדרה - כי הצדיק מעיקרו תכליתו היא 'נתאוה לו להיות דירה בתחתונים'. בעת התשובה ירד לתחתונים מצד הקלקול - אז

החיצונית? ואיך אותו דבר יש לו פירוש לפי הפנימיות? בחיצונית כמו שהגדרנו עכשיו, ישנה פעולה מלעילא לתתא, וישנה פעולה מתתא לעילא.

תנועה של תשובה ותנועה של שעשוע

מדין המלעילא לתת זה 'נתאוה לו להיות דירה בתחתונים'. מדין המתתא לעילא זה סוד התשובה, לשוב לשורש. ובפרט מי שנתרחק - בעל תשובה שנתרחק ועושה תשובה זה מתגלה אצלו יותר שהוא שב לשורשו. אבל מדין תנועת האויר שהיא תנועת השעשועים - התנועה מלעילא לתתא ומתתא לעילא אינה מדין תשובה. אלא מדין שעשוע שהוא עולה ויורד ויורד ועולה וחוזר חלילה, כאן מונח העומק העצום של כל תפיסת שתי התנועות שנמצאות בבריאה. בתנועה האחת שנמצא בבריאה יש תכלית, אדם שפעל שלא כראוי התרחק מהתכלית, אז הוא צריך לחזור חזרה לתכלית - זה סוד התשובה. אז יש לו תנועה מלעילא לתתא דתיקון, שהתנועה הזאת היא מים שעוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך, בסוד השראת

פעלה לתכלית והתשובה היא לא מדין תשובה, אלא היא מדין חלק מהשעשועים.

גילוי התנועות בלשונו הגמרא

כאן מונח העומק הפנימי של התפיסה שנקראת 'מדרגת האויר', ניתן דוגמא יסודית ובהירה - 'אין אדם עומד על דבר הלכה אלא אם כן נכשל בהם' (גיטין מג, א), כסדר כאשר האדם לומד דברי תורה, 'המכשלה הזו תחת ירך', 'אין אדם עומד על דבר הלכה אלא אם כן נכשל בהם', אז בהגדרה הפשוטה זה נקרא בלשון הש"ס 'הדרני בי'. כלומר הוא אמר דבר והוא נכשל, אז אומרת הגמרא, באופן שזה 'קשיא', כלומר - זה נשאר בסיתום. באופן של 'הדרני בי' - הוא חוזר בו. (יסודות שנתבארו בכתבי הרמח"ל). יתר על כן נאמרה בש"ס לשון 'תיובתא' - אומר הרמח"ל, תיובתא זה מלשון תשובה, כלומר, הוא משיב את הדבר לשורשו וזה גופא תיקונו. אז בתפיסה הפשוטה כשלומדים את דברי הש"ס - 'קשיא', 'הדרני בי', 'תיובתא' - יש כאן באמת טעות, וכמו שיש בעל

העבודה שלו היא לשוב חזרה לשורש. לכן 'מקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד' זה ביאור אחד להגדרת הדברים.

נקודת הנידון היא שמדין התפיסה של תכלית - אז אם הוא ירד למטה כתכלית דתיקון - אז התכלית שלו היא 'נתאוה לו להיות דירה בתחתונים', ואם הוא ירד למטה מצד תפיסת הקלקול - אז התכלית שלו היא תשובה - לחזור לשורשו.

ירידה מדין שעשוע

אותה תנועה עצמה, כשהיא מתגלה מדין האויר - יורדים עד למטה וחוזרים על למעלה - אך מדין שעשוע.

נמצא שישנם שני מהלכים בכל התנועות שנתפסות כאן בבריאה - מהלך חיצוני ומהלך פנימי.

במהלך החיצוני זאת תנועה של 'כל פועל פועל לתכלית' ואם הוא שגה ואינו פועל לתכלית - אז יש לו תשובה. אבל בתפיסה הפנימית שהיא שעשוע - כל שעשוע בנוי על תשובה - הוא מתנועע ושב וחוזר חלילה, אבל הפעולה לא

והוא טעה בו, הוא קיים בו מצוות תלמוד תורה. בהגדרה החיצונית - מדוע הוא קיים בו מצוות תלמוד תורה? כי זאת הכנה לתלמוד תורה, זה מוכרח לצורך דברי התורה, על אף שלא מוכרח כמה יטעה, אך עצם הטעות מוכרחת לדברי תורה אז היא הופכת להיות חלק ממצוות תלמוד תורה.

בהגדרה הפנימית יותר, גדר הדברים כפי שנתבאר במדרגת האויר - הוא מתנועע וחוזר ומתנועע מדין שעשוע, אז כל טעות בעומק היא טעות אם היא נתפסת כתכלית של הדבר, אז זו באמת טעות. אבל אם הוא נתפס כתנועה של שעשוע אזי זאת אינה טעות, הרי כל הש"ס מלא כסדר ב'הוה אמינה' ומסקנות.

'הוה אמינה' היא לא טעות, 'הוא אמינה' היא תנועה. אז בפשטות זאת תנועה המסייעת להגיע למקום אליו הוא רוצה להגיע. אבל עדיין לכאורה, ה'הוה אמינה' היא נראית בעין הרואה החיצונית כטעות. כאן מונח העומק הפנימי שהיא תורת השעשוע, כל 'הוה אמינה' שבש"ס הוא לא 'המכשלה הזאת תחת ידך'.

תשובה במעשה שאדם שעשה עבירה בפועל חייב במצוות תשובה 'ושבת עד ה' אלקיך', אז ישנה גם תשובה בדברי התורה, 'המכשלה הזאת תחת ידך' ויש אופן של לומד על מנת לעשות 'הורה שלא כדין' כל הסוגיא בהוריות. בית דין שטעו בדבר הלכה והביאו לידי מציאות של פועל או דיין שטעה ועוד ועוד דוגמאות של אופנים של טעות בפועל על ידי הלימוד. וישנו אופן שהטעות נשארת במהלכי הדעת, הוא טעה בדעת ושב גם כן בדעת, אך זהו יסוד של תשובה.

זאת התפיסה של החכמה, 'בחכמה יבנה בית', אז הוא טעה. מה עושה בעל אומן שטעה בבניין הבית? צריך לפרק את הבית ולבנות מחדש, זאת התפיסה הפשוטה של הש"ס.

התפיסה העמוקה של הש"ס במהלכי האויר - התנועה היא תנועה של שעשוע, אז הוא אמר דבר שאינו נכון והוא חזר בו, זה חלק מתפיסת השעשוע, זה העומק של המצוות תלמוד תורה שהוא מקיים הוא גם במצווה כשהוא לומד דבר והוא טעה. אדם שלמד דבר תורה

חוטי העכביש שיוצרים רשת, אלה הם נימים דקים בבחינת ניצוצות - חלקי פירורים שיוצרים רשת. כלומר, מצד אחד הם מעלימים, אך מאידך הם אינם סותמים. זה עומק ההגדרה שמה שנמצא על גבי האויר, ההנהגה הפנימית של תורת השעשוע, על מנת שהיא לא תתגלה בשלמות בחכמה היא לא מעלימה לגמרי את תפיסת השעשוע, למדרגת השעשוע יש גילוי, אך הגילוי הוא גילוי שאינו שלם.

אנחנו יכולים לראות את זה 'מבשרי אחזה', כאשר האדם לומד דברי תורה כסדר, הוא אינו מרגיש בכל זמן הלימוד את התנועה הנפשית של 'גדול תלמוד שמביא לידי מעשה', אפילו אם הוא לומד עד לד' אמות של הלכה - הלכה למעשה ממש. הוא מרגיש שעשוע בעצם התנועה עצמה. אבל עדיין - המרכז של הדבר נמצא אצלו בדרך כלל, שזה מביא לידי התכלית. או תכלית של בהירות של הגדרת הסוגיא, או התכלית השלמה של 'גדול תלמוד שמביא לידי מעשה', אבל בעומק תנועת הנפש - כשאדם עוסק בתוך דברי התורה הוא בהכרח נמצא גם בנקודה שנקראת

בכל 'הוה אמינה' שבש"ס מונח תפיסת השעשוע של הדברי תורה, לכן הש"ס מלא כסדר בתפיסה של דברים שחוזרים בו. המקרים של 'הדרני בי' 'תיובתא' ו'קשיא' הם המועטים בש"ס, אבל 'הוה אמינה' מלא הרי בש"ס כסדר בריבוי של מקומות - זו התפיסה הפנימית של העסק של הדברי תורה. רק על מנת שאם יהיה גילוי של תפיסת שעשוע אז כל תכלית הבריאה אינה קיימת. תכלית הבריאה שהיא עבודה, שכר ועונש וכל מה שהאריך הרמח"ל ב'דרך ה' וב'דעת תבונות' על כל סדרי העבודה. לכן העלים הקב"ה את הנהגת היחוד וגילה את הנהגת המשפט. ולכן הוא העלים את הגילוי של המח של האויר וגילה את העבודה של מח של החכמה. אבל האויר פועל במפנים באופן נסתר.

קרום - מעלים ומגלה את תפיסת השעשוע

נבין עכשיו את השלב הבא,

יש את הקרום שנמצא בין האויר למוחין. קרום כלשון רבינו הינו כמו רשת שמורכבת מחוטי, מעין

מצד התפיסה העליונה יותר, אז הלומד על מנת לעשות הוא ה'שלא לשמה' כי הרי זאת לא תהיה נקודת התכלית לעתיד לבוא, והלומד על מנת ללמוד את עצם דברי התורה עצמם (כדברי הרא"ש) - זה הלשמה. כמוכן ש'כל האומר אין לו תורה גם תורה אין לו', כוונת הדבר כשאדם לומד גם לידי מעשה וגם לידי שעשוע - זה גדול תלמוד שמביא לידי מעשה. שעל זה נאמר 'מתוך שלא לשמה בא לשמה', שהוא בא לתורת שעשוע.

תנועה של ששת ימי המעשה

נחזור לעיקרם של דברים, עומק הכח הפנימי שמתגלה במדרגת האויר הוא האור של השעשוע. כשמציירים את זה למעשה, בהגדרה של זמן ישנם ששת ימי המעשה ושבת קודש. העסק של דברי התורה בששת ימי המעשה הוא 'גדול תלמוד שמביא לידי מעשה', לכן זה נקרא בעומק ימי המעשה. יש את הצד שימי המעשה שייכים למי שהוא עם הארץ בבחינת ל"ט מלאכות בפועל שהוא עובד מלאכת קרקע 'יצא האדם לפועלו ולעבודתו עדי ערב' כפשוטו ממש.

שעשוע, בדקי דקות זה נקרא 'לשמה' ו'שלא לשמה'.

'לשמה' ו'שלא לשמה' בהקבלה למדרגות התכלית והשעשוע

ב'שלא לשמה' בדקות, הוא לומד רק על מנת להגיע למשהו מסויים. ה'לשמה' בעומק, אדם לומד בלי שום טעם לסיבת הלימוד - לשם התורה עצמה. כמה וכמה הגדרות שהביא בעל 'נפש החיים' מהי תורה לשמה, אופן אחד של תורה לשמה - כשהוא לומד כדי להגיע למעשה, זהו לשמה - לשם המטרה הזאת, להגיע למעשה - זאת המדרגה התחתונה של ה'לשמה'.

מדרגה עליונה כדברי הרא"ש שהביא ב'נפש החיים' זה תורה לשם תורה - כאן אין אפילו את תכלית המעשה - זה העומק של שתי המדרגות, מצד האבחנה הפנימית אז כל תלמוד שמביא לידי מעשה הוא המדרגה של ה'שלא לשמה' ביחס למדרגת 'תורה לשם תורה' שהיא ה'לשמה', בערכין, כמוכן שאם לומד תורה על מנת לעשות מצד ה'שלא לשמה' של עושר וכבוד אז בערך לזה זה נקרא 'לשמה'. אבל

בעומק ההגדרה של כל האיסור של שבת היא שאין כאן תנועה ממקום למקום, אלא היא תנועה באותו המקום. תנועה באותו המקום היא שנקראת תנועה של שעשועים.

זה נקרא תורה של שבת קודש. בשבת ימי המעשה תפיסת התורה של תלמיד חכם היא 'גדול תלמוד שמביא לידי מעשה', בשבת קודש תפיסת דברי התורה שלו 'לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה', כלומר, התורה שניתנה מפיו של הקב"ה היא תורה במדרגת 'ואהיה אצלו אמון ואהיה אצלו שעשועים יום יום' זה עומק מדרגת דברי התורה שמתגלה בעשרת הדברות בדברו של מקום.

תמצית הדברים

כשמציירים את זה למעשה, ישנן שתי תנועות בנפש כשאדם עוסק במדרגת המוחין שנמצאים תוך הגולגולת. כל אחד ואחד לפי מדרגתו בכמות ובאיכות, במה שהוא עוסק בדברי התורה, ישנם שני קוים בנפש כמו שנתבאר - החכמה במדרגת התכלית שאדם עוסק בדברי תורה, והמדרגה

אבל תלמיד חכם שבני עירו מצווים לעשות לו מלאכתו כמו שאומרת הגמרא (יומא עב, ב) - מה הגדר אצלו של ששת ימי המעשה? אצל תלמיד חכם הגדרה של ששת ימי המעשה שביום חול הוא עוסק ב'גדול תלמוד שמביא לידי מעשה' של מצווה, זאת מדרגת העסק של דברי התורה של ששת ימי המעשה.

תנועה של שבת

אבל כשמגיע למדרגת שבת קודש אז נאמר 'אל יצא איש ממקומו ביום השבת', תשבו איש תחת גפנו ותאנתו, כלומר - אין תנועה ממקום למקום, אלא תנועה בתוך אותו המקום. תנועה בתוך אותו המקום נקראת שעשוע.

תחילת מסכת שבת עוסק בעקירה והנחה כסדר דברי המשנה הראשונה כמו שהתוספות דנים מדוע מסכת שבת התחילה ממלאכת הוצאה? מלאכה קלה כמו שאומרים שם. ובעומק לעניינו דידן השתא עומק הדבר של כל סוגיית שבת - בסוגיית שבת נאסרה עקירה והנחה - מרשות היחיד לרשות הרבים ולהיפך - מה שנאסר זה תפיסה של תנועה ממקום למקום.

שיער הראש ושיער הזקן

מהמוחין של האדם יוצאים שני סוגים של שערות. שיער אחד שיוצא ללעילא שהוא שערות הראש. שיער שני שיוצא הוא שיער הזקן. שניהם מקורם במקום המוחין. הגדרת הדבר - המוחין כפי שנתחדד עד כה, מצד עצמם הם במדרגה של תכלית, האויר הוא במדרגה של שעשועים. האויר מאיר במוחין אך אינו מאיר בו בשלמות כי יש את ה'קרומא דאוירא דחפיא על מוחין' - מצד אחד הוא מפסיק בין האויר למח ומהצד השני הוא ממשיך מהאויר למח אך בשיעור מסויים. לפי זה ישנן שני אופנים בשיערות היוצאות מן המוחין. ישנן שיערות היוצאות מן המוחין מדין המח עצמו. ויש שיערות היוצאות מן המח מדין הארת האויר שמאירה במח.

שיער הזקן -

מוחין - תכלית - שלום

השיערות שיוצאות מן המח מדין המח עצמו שהוא באבחנה של תכלית כמו שנתבאר הן שיערות הזקן. השיערות הללו הן 'זקן אהרן

השניה היא תורת שעשועים, וזה בלא זה אי אפשר, וכאן בעולם דידן שהוא שית אלפי שנין כנגד ששת ימי המעשה אז עיקר העסק בדברי תורה הוא גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, והמעט הוא שעשועים. כשמציירים את זה בסדר הימים של השבוע כפי שנתבאר, אז ששת ימי המעשה הם העסק של דברי התורה של 'גדול תלמוד שמביא לידי מעשה', לעומת כך, העסק של דברי התורה במדרגת שבת קודש יסודו הוא במדרגת השעשועים.

נחדד את הדברים באופן מעשי כדי ללמוד איך קומת נפשו של האדם בנויה, היכן נמצאים כל שורשי הכוחות במקום האיברים שבאדם, ואיך מוציאים אותם מהכח אל הפועל - איך, כיצד ומתי.

עד כה נתבאר בס"ד הכח של החלל שנמצא תוך הגולגולת של האדם, שבתוך גולגולתו של האדם נמצאים המוחין ונמצא האויר, וישנן שתי תפיסות של תפיסת תנועת המוחין שבאדם, איך וכיצד הם פועלים.

היפך השלום - המחלוקת, חלוקה - בין אם דקלקול או דתיקון. אבל הכלי שמחזיק את השפע שמחבר את כולם הוא נקרא 'שלום' - כלי מחזיק ברכה. זו ההבחנה של אהרן שזקנו יורד על פי מידותיו, אז מידתו 'אוהב שלום, רודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבת לתורה' לאיזו תורה? לחכמה שבגולגולת.

הוא מקרב אותן לתפיסת החכמה שהיא תכלית הבריאה, היא הגילוי של האחד - 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד', והכלי לה' אחד ושמו אחד הוא השלום. בלשון אחרת, הכלי לשלום הוא שלום - האור הוא שלם וכלי הוא שלום - חיבור וצירוף, ועל ידי כן נעשה גילוי של הזקן שיורד - זה מהלך אחד.

במהלך הזה נמצאת כל מדרגת החכמה שיש בידינו השתא, בבחינת 'כבוד חכמים ינחלו', בבחינת הכבוד שמתגלה, זה הדרת הפנים שהוא הזקן - זקן - זה קנה חכמה כדברי הגמרא (קידושין מ"מ) - זו כל תפיסת החכמה.

היורד על פי מידותיו' כלומר, זה גילוי של מדידה - מידותיו - זה יורד על פי מדידה, הן יורדות בשיעור. הירידה הזו היא ירידה של מדרגה של תפיסת מוחין שמביאים לידי תכלית.

התפיסה של תכלית הבריאה היא האחדות של הכל - גילוי ה' יתברך בעולמו, 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד' - אז הכלי שנצרך לבריאה הוא כלי של אחד - הגדרה ברורה ופשוטה.

אור וכלי. מהו האור של תכלית הבריאה? גילוי יחודו. לפי זה נצרך שיהיה כלי המותאם לאור, ואם האור הוא גילוי יחודו, אזי צריך שהכלי יהיה אחד. מצד האבחנה הזו, הגדרה של הכלי 'לא מצא לו הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום' איזו ברכה הוא מחזיק? לא ברכה מועטת. אלא הוא מחזיק את כל קומת הברכה-ההברכה שבעולם, כל השפע נכנס לתוכו, כל נחלים הולכים אל הים והים איננו מלא. כלומר - כל ההברכה שקיימת בבריאה נכנסת לתוך אותו כלי. מהו אותו הכלי? הכלי הזה נקרא 'שלום', כלומר הוא כלי אחד.

שיער הראש - שעשוע

אבל החלק העליון שמתגלה שיוצא מן המח - השיערות העליונות הן שיוצאות ובוקעות למעלה מהראש, שיערות שהן 'מותרי המח', כלומר, אלו הם אותם חלקים שהמוחין אינם יכולים להשיג. תנועת השעשוע שמאירה מהאוויר למוחין דרך ה'קרום דאורא' שמצמצם את אותה ההארה מחד אך גם מעביר אותה מאידך, כרקיע שמבדיל אבל גם מחבר כמוזכר פעמים רבות בלשונות חז"ל, הרקיע נקרא מצד אחד רקיע ומצד כך זה ק-ר-ע לשון הבדלה, ומצד שני זה אותיות עיקר - כח עיקר שמצרף. מעין כך, כל נקודת אמצע מצד אחד היא מסך המבדיל ומצד שני היא כח אמצעי המחבר בין שני צדדים, כמו דעת המבדלת ודעת המחברת שנמצאת בין שני דברים, וכן הוא גם בערכין דיין. בפרטות אם כן, הקרום מאיר במוחין מכח האויר, אז כשהקרום מקבל את הארת האויר והוא מאיר עליו במוחין, על ידי כן מתגלה במוחין תפיסת תנועה של שעשועים.

תפיסת שעשוע דקלקול ודתיקון

השיערות שיוצאים ובוקעים לעילא הם תפיסת שעשועים. דוגמא בהירה בלשונות חז"ל - כאשר יוסף היה במצרים היה 'מסלסל בשערו'. מהיכן מגיע תנועת הסלסול? היא תנועת השעשוע. לכן שיערות רכות נקראות שיע-שיע, על שם כן בעומק עשו - ש-ע זה השורש של השעשוע דקלקול - זה עשו איש שעיר מצד הקלקול (ואין זה עיקר סוגייתנו עכשיו).

אך מכל מקום, ההגדרה הברורה - בשיערות מתגלה 'מסלסל בשערו', ס-ל-ה 'נצח סלה ועד אין להם הפסק' (עירובין נד), שיערות היוצאות מן הגולגולת כמו שהגולגולת מתגלגלת, כך השיערות היוצאות מן הראש שורשן במח אך הן בוקעות דרך הגולגולת, ובדקות זה מהארת האויר שהאיר במח והמח חוזר ומציא את אותה ההארה דרך הגולגולת - אלו הם דברי הרמח"ל כמעט בפירושו. ועל ידי כן מתגלות השיערות במדרגת 'מסלסל בשערו' ס-ל-ה - סלה - מלשון יסובכנו סלה - דבר שחוזר ומסתובב, נצח סלה ועד שאין להם הפסק כאמור - אלו השיערות הבוקעות מכח של המוחין

מושגים, אז הוא נדבק לשוטה.

אבל מהצד העליון של מדרגת השיערות הבוקעות ועולות מהראש, מהארת האויר דרך הקרום במח וחוזר ועולה מתתא לעילא ובוקע דרך הגולגולת - אז מתגלה הגלגל, הסלסול של ה'סלה' כמו שנתבאר. כאשר זה בקדושה - זו מדרגת הנזיר שנתחדדה, שהשגת דברי התורה שלו היא במדרגה של שעשועים.

גילוי שעשוע באבלות

להבין עמוק, כל זמן שאדם לא הגיע למדרגת השעשוע, אז הוא נמצא במדרגה של 'המכשלה הזו תחת ידך', אז הוא עוסק בדברי תורה שיש בהם חזרה. וכשהוא חוזר מדבר אז יש בו עגמה ממה שהוא חזר בו. דוגמא בהירה - זו הסוגיא של אבלות. בפנים אחד בסוגיא דידן, אָבְל נקרא מלשון אָבְל, בלשון הש"ס ברם. הדבר הוא כך וכך, אבל - ברם - יש לו נקודת השתנות, זה השורש של תפיסת האבלות. ומהי היציאה מהאבלות? התקומה מהאבלות היא תפיסת שעשוע. הגמרא אומרת במסכת סנהדרין שכאשר האדם מת -

של השעשוע, ומי שנמצא במדרגת השעשוע הזאת, הוא במדרגת נזיר. נזיר הרי 'גדל פרע שיער ראשו', שיערותיו של הנזיר הרי הן קדושות ולכן הן נשרפות תחת קורבנו של הנזיר כחלק מההקרבה, כלומר - השיערות של הנזיר הן במדרגת קודש. הגדרת הדבר - הנזיר נמצא במדרגה שבה התפיסה של המוחין שלו היא במדרגת שעשוע, ומה שיוצא מראשו של הנזיר הוא לא בתפיסה של 'מותרי המח' בבחינה שצריך להסיר את השיערות, אלה השיערות מתגלות כעצם מוחו - זאת מדרגת נזיר - נזר ה', בבחינת נזר - כתר כידוע עד מאוד בדברי חז"ל. זו המדרגה שהעסק שלו בדברי התורה הם במדרגת השעשוע, אז שיערותיו הן מקור גילוי השעשוע - מסלסל בשיערו.

מהצד התחתון 'מסלסל' בשערו, כפי שהוזכר קודם לכן אצל יוסף וכמו שאמרו חז"ל שמי שמסלסל בשערו יצר הרע אומר 'הדין דילי הוא' - זה מצד האבחנה של ה'ילד שעשועים' שנופל ממדרגת המוחין למדרגת שעשוע דקלקול בבחינת 'חרש שוטה וקטן', הוא נדבק בשיערות שהן מותרי המח הבלתי

תשובה מאהבה מכח תנועת השעשוע

זה העומק הנורא של תשובה עוקרת למפרע. מה שתשובה עוקרת למפרע, בעומק - כאשר הוא עושה תשובה מאהבה אז זדונות נהפכות לו לזכויות כי התנועה של העבירה עצמה הפכה להיות חלק מתנועת השעשוע. הני מילי שהוא עשה תשובה. אם הוא לא עשה תשובה הוא לא נמצא בתורת שעשועים, הוא נמצא כמובן במדרגה של התכלית והוא נחסר מן התכלית כי 'אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות', אבל כאשר הוא עושה תשובה, אז הוא עולה למדרגה שהיא למעלה מן התשובה שזה תשובה סגי - השיבנו בתשובה שלמה לפניך.

נחדד, תשובה שאינה שלמה הגדרתה שזה עדיין במדרגת המוחין עצמם, אלא שהוא טעה אז נצרכת תנועה הפוכה - היא התשובה שמחזירה ומתקנת את החטא. אבל בעומק, כאשר הוא עושה תשובה מאהבה שזו תשובה שלמה - התשובה מגלה למפרע שהנפילה היתה חלק מתנועת הדבר, כאדם הכורע ב'מודים' ולאחר מכן זוקף,

כך הוא קם, כדוגמת חיטה שקמה בלבושיה כך גם קם המת בלבושיו שלו. ובעומק, כל המיתה שהיא שורש האבלות היא תנועה של שעשוע. זה העומק שבתשעה באב עצמו נולד אורו של משיח. אז כפשוטו - מתנוצץ האור של לעתיד לבוא. מחצות ואילך נוהגים להקל באבלות, אבל העומק של הדבר, אורו של משיח לא מאיר באופן שמכאן ואילך נולד משיח. המשיח מגלה שהתנועה שהיתה עד עכשיו היא חלק מתנועת השעשוע. אז כשיושבים לארץ - כפשוטו זאת אבלות, מתגלה אורו של משיח - מה הוא מגלה? כמו שזורעים בקרקע ולאחר מכן זה צומח חזרה, אז הירידה לקרקע היא לא ירידה דקלקול, היא ירידה של זריעה. 'הזורעים בדמעה' כפשוטו 'ברינה יקצורו' רק לבסוף, אבל בתפיסת השעשוע מה מתגלה? התפיסה של השעשוע מגלה שכל דבר שנראה שצריך לחזור בו - אָבֵל, אָבֵל, בָּרָם כמו שנתבאר שיש להם נקודת השתנות - זה עומק התפיסה שמתגלה מצד התיקון שהתנועה הזו עצמה היתה חלק מתנועת השעשוע, וזה העומק שנולד אורו של משיח שהוא מגלה שתנועת הדבר עצמו מתחילתה היא במדרגה של שעשוע.

ה' והדרו', לא היתה הלכה כמותו כסדר הדברים המבוארים בגמרא, אך הוא כשלעצמו חי בתפיסת תורת השעשועים, זו המדרגה העליונה.

סיכום

העמדנו אם כן עכשיו בס"ד את מדרגת הגולגולת, מה שנמצא בתוכה ובעומק - חציו העליון זה האויר. חציו התחתון הוא המוחין. האמצע הוא הקרומא דאוירא.

הגבלנו את מה שנאר הפעם למה שנאמר בפעם הקודמת.

כל שלושת החלקים שנמצאים בתוך המח -

החלל שנמצא תוך המח שהוא כלות המחשבה כפי שנתבאר בהתחלה

המח הוא התנועה של המוחין - חכמה עילאה, חכמה תתאה גדולה תלמוד שמביא לידי מעשה'

האויר הוא תנועת השעשועים

יום חול, עלמא דידן שית אלפי שנין - תנועה המביאה לידי תכלית

שבת קודש - תורת עולם הבא,

שתנועת הכריעה ותנועת הזקיפה אינן שתי תנועות נפרדות, אלא כתנועה שחוזרת ומתחלפת זו מזו - זה עומק תפיסת השעשוע.

אוירה דארץ ישראל

ישנה מדרגה של עצבות וישנה מדרגה של שמחה. 'במחשכים הושיבני כמתי עולם' זה תלמודו של בבל כמו שדורשת הגמרא. זו תפיסה של המוחין שיש בה 'במחשכים הושיבני כמתי עולם'. אבל בתפיסה העליונה שהיא תורת ארץ ישראל - אוירה דארץ ישראל מחכים - זה האויר שמתגלה בו תורת השעשוע, שהיא תורת ארץ ישראל. לא 'מקל חובלים' שהוא תורת בבל, הוא שייך למדרגה של חכמה ועל זה נאמר 'יִסֵּר בְּנֵךְ וַיְנַיְחֶךָ וַיִּתֵּן מַעֲדָנִים לְנַפְשְׁךָ' (משלי, כט יז), אבל מכח ה'יסר'. תורת ארץ ישראל היא 'מקל נעם' בבחינת 'נעם ה'" כל נעם הוא בבחינת נעים - זה נקרא 'נעם ה"', מי שמתנועע עם ה', כביכול תנועתו של הקב"ה מתגלה בתורה שקדמה לעולם 'ואהיה שעשועים יום יום' - זה נעם ה'. כדברי רבי אליעזר בפתחת צוואתו לכו 'הנני הולך אל נעם

מכח מדרגת החכמה - העבודה היא 'כל פועל פועל לתכלית' וכנגד התכלית ישנם מעכבים רבים. כמה מעכבים ישנם? מכאן ועד גיחון כלשון חז"ל. על ידי כן ישנה נקודת מלחמה. האיזון בין שניהם מחבר בין ה'עשה טוב' ל'סור מרע', בין התכלית לשעשוע, בין המלחמה לנעם.

וזאת כל תנועת קומת העבודה כולה, משורשה באורייתא ויציאתה בכל קומת העבודה בפועל, בשני הקוים הללו שנתבארו בס"ד.

לקבלת העלון
השבועי בדוא"ל,
וכן מקובץ
שאלות ותשובות
לפי סדר הפרשיות,
יש לשלוח בקשה לכתובת:
bilvavi231@gmail.com

ששורשה היא תורת ארץ ישראל, 'אורא דארץ ישראל מחכים'

ובכל אדם ואדם צריך את שתי המדרגות.

מה היחסיות בין מדרגה אחת לשנייה? זה משתנה משורש הנשמות כמובן, אבל כל אדם ואדם צריך את שני חלקי התורה שהם שני חלקי המוחין. ובעומק - זה כל עומק שורש העבודה.

מצד החכמה - העבודה היא מלחמה, ומצד כך עיקר העבודה היא למצוא את הנקודה הגרועה שבתוכו ואותה לתקן. זה סוד המוסר.

באוויר - עיקר העבודה היא למצוא את הנקודה הטובה ולהתחבר אליה ומכוחה להאיר בתנועה של שעשוע את כל קומת נפשו של האדם.

אלו הם עמודי התורה, הזכרנו באחרונה במשפט קצר - אלו הם גם עמודי העבודה, שני השורשים עליהם בנויים מהלכי העבודה.

מכח האוויר - חיבור לנקודה הטובה של השעשוע בה ועל ידי כן מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך.